

ЗВОН

Беларуская штодзённая політычна-літэратурная часопісь.

Рукапісы павінны быць перапісаны чытальна. Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі. Рукапісы назад не выдаюцца.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: м. Менск, Юбілейны дом.

Цана нумару 1 марка.

ГОД ВYДАНЬНЯ I.

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9—12 гадз. і ад 5—7 гадз.

Цана абвестак:

за 1 радок за тэкстам . 2 м.
шукаючым працы, за абвестку 2 м.

№ 10.

Менск, Панядзелак, 15 верасня 1919 г.

№ 10.

Дзёне вялікага недахвату паперы, газэта часова выходзіць тры разы на тыдзень: у панядзелак, сераду і пятніцу.

З ПАВЯЎШАЙ СЛАВЫ.

З павяўшай славы бышых дзён,
З магільных прадзедавых крас,
Пад стогя няволі, путау звон
Мы зложым песьню, зложым сказ,
А так агністы, як пажар,
А гromкі так, ак грому удар.
І так, каб чуу і брат і кат
З нізін-далін, з высокіх гор,
Ад меж да меж, ад хат да хат
Зайгралі сьвету у дружы хор
З жыцьцем у тон, з віхрамі у тон
Пра свой папас, пра свой палон.
Хай тое усё, што спало у сьне,
Паўстане яваю жывой
І сьветам блудным здрыгане
І панясе скрозь сьветач свой
Ад края у край, між сьпячых сіл,
Аж там—да бацькаускіх магіл!

Янка Купала.

Калісбэрг, 21/VIII 1919 г.

Вільня—сталіца Беларусі.

Па газэтах прайшла вестка, што ангельскі урад прызнаў Вільню за сталіцу Літвы.

Перш-на-перш вестка гэта няпаўная і патрабуе праверкі, а потым—вельмі няясная, бо паўстае пытаньне: якой Літвы? Вялікай, гістарычнай Літвы, вядомай пад назвай В. К. Беларуска-Літоускага, ці Літвы сучаснай, на чале каторай стаіць Тарыба?

Мы ня думаем, каб ангельцы маглі, як сьледна, разбірацца у тых адносінах, якія цяпер пануюць на тэрыторыі вялікай гістарычнай Літвы,—яны зацікаўлены у Літве эканамічна, а таму ахвотна маглі паверыць міністрам з Тарыбы, што была некалі Літоуская дзяржава з сталіцаю у Вільні і што праз гэта літоўцы адны зьяўляюцца гаспадарамі гэтага места.

Само сабою разумеецца, літоўскія міністры не казалі ангельцам, што цяперашняя Вільня носіць чыста польскі імпат, што кругом Вільні жыве чыста беларускае насяленьне і што Вільня есьць цэнтр усяго краю гістарычнай Літвы. Яны проста выкарысталі заблутаны погляд на гістарычную Літву і настараліся давесці, што літоўцы колісь складалі асобную дзяржаву з сталіцай у Вільні, потым занялі, а цяпер хочуць вярнуць страчанае.

Тым часам, гістарычна справа абстаяла саусім іначай. Літоускай дзяржавы ніколі ня было,—было Вялікае Князьство Беларуска-Літоускае, у каторым Літва, як племя, ня мела жаднай дзяржаўнасьці. В. К. Беларуска-Літоускае з самага пачатку свайго было Беларускае, а так звалося толькі на тэй тэрыторыі, дзе яно залажылося, як колісь Маскоускае царство звалося не Расія, а проста Масковія. І князі Беларуска-Літоускага Князьства былі роду славянскага, патомкі полацкіх князеу Рагвалодавічау. Так гаворыць нам сапраўдная гісторыя, каторая сьведчыць, што літоўцы ухадзілі у склад Беларуска-Літоускага Князьства, як беларусы або украінцы у склад бышшага Расіі.

Такім чынам, калі апірацца на чыстую гісторыю, то гэта беларусы маюць право на Вільню, а ня літоўцы. Іх гісторыя гэта—легэнда, м'е, як м'еам зьяўляецца легэнда аб літоўскім Крыве-Крывейту, сама назва каторага не магчыма на літоўскай мове.

Вільня належыць да самых даўнейшых славянскіх сялібау. Вучоныя кажуць, што першымі будаўнікамі гэтага гораду былі славяне з племя Валоты, або Вількі. Васкрасенская летапісь кажа, што каля 1128 г., калі Мьспіслау Вялікі напаў на землю Крывічоу, то ваколлічнае насяленьне места Вільні выбрало сабе за князя Расьціслава Рагвалодавіча,—славяніна, з роду князеу Полацкіх.

Мы заусюды казалі, што калі Менск—сэрца Беларусі, то Вільня—яе галава, Вільня павінна быць сталіцаю Беларусі. Але разумеем мы гэта ось як:

Пры Гедыміну Вільня стала сталіцай гістарычнай Літвы. Усе цяперашнія адносіны паміж народамі, насяляючымі гістарычную Літву, гавораць нам за тое, што яна і павінна быць сталіцай усіх гэтых народау, а ня тэй ці іншай народнасьці у асобку. А стаўшы сталіцаю усяе тэрыторыі б. князьства Беларуска-Літоускага, Вільня павінна прыдбаць сабе і сваю былую славу Зыгмунтоўскіх часау. Чужаземцы пісалі тагды, што мала яны бачылі гэтакіх гарадоу, якім была Вільня. Іх дзівіла разнаплемнасьць насяленьня сталіцы: беларусы, літоў-

цы, палякі, жыды, немцы, туркі, грэкі, армяне, татары, хадзіўшыя у сваіх нацыянальных вопратках. Але іх яшчэ больш дзівіла тая братэрская згода, якая панавала у Вільні паміж гэтых народау, ня гледзячы на рознасьць рэлігійнай варажнечы, ня было фанатызму, і людзі жылі згодна, дружна,—вольна вызнаючы кожны сваю веру і звычай і вольна разьвіваючы сваю культуру.

Вольная Трыбуна.

Імпэрыялізм расійскага духу.

Ад часу, як польскія войскі звольнілі Менск ад маскоўска-бальшавіцкага панаваньня, мінула адно толькі месяц.

Гэты месяц крывавае барацьбы прынес свой плён: аграмадны абшар заняты „чырвонымі камісарамі“, асвабоджаны з залезных цяскоу „бальшавіцкага раю“.

Што нясе будучына, трудна сказаць, але усе-ж пэўныя дагадкі мажлівы. І, у зьвязку з гэтымі мажлівымі дагадкамі, кожны зацікаўлены народ стараецца усе добра зважыць і абсудзіць.

Доля беларускага народу і на гэты раз залежыць больш ад волі і жаданьняў яе сільных суседзяў і тых, да каго наогул належыць цяпер право быць апекуном „малых народау“.

У зьвязку з гэтым становішчам хацелася-б у некалькіх словах затрымацца на характары і жаданьні суседзяу Беларусі.

З суседзяу Беларусі двое—Літва і Украіна, настолькі аслабнуты безупынная барацьбой за свае істнаваньне і настолькі зьвязаны характарам гэтае барацьбы з Беларусью, што іх жаданьні і прэтэнзіі да тэрыторыі Беларусі на гэтулькі незначны, што аб іх можна было-б і ня гутарыць.

Каменем патычкі між Літвою і Беларусью есьць—Вільня, т. е. нэрв жыцьця абодвух народау без якога, як аднаму, так і другому, жыць і разьвівацца нормальна цяжка і немагчыма. Але гэты камень спатычкі усе-ж пры узмацаваньні і добраі волі абодвух народау можа быць зсунуты.

Украіна і Беларусь каменем патычкі маюць лінію Барэсьце-Прыпець-Гомель.

Але як у першым, так і у другім выпадку, — гэта будуць толькі спрэчкі аб межах, спрэчкі аб той ці іншай тэрыторыі, і толькі.

Гэтыя спрэчкі зусім не чапаюць пытаньня аб існаваньні таго або іншага народу, а наадварот, у зносінах між гэтымі народамі чуюцца ўзаемнае для сябе падтрыманьне.

Двое другіх суседзяў — Польшча і Маскоўшчына маюць ужо зусім іншы характар сваіх адносін і пажаданьняў.

Польшча, як прадстаўнік культуры Захаду — мае сваім аснаўным жаданьнем прылучэньне Беларусі да заходняе культуры, падняцьцем мясцовае культуры і адарваньне ад гнілога усходу.

Гэта агульнае жаданьне Польшчы у спосабе праводзін яго у жыццё падзяліла польскае грамадзянства на дзьве часткі: адну якая гэта адарваньне Беларусі ад Усходу хоча зрабіць шляхам стварэньня з Беларусі проста Польшчы; другая — шляхам дапамогі беларускаму народу падняцца і вызваліцца з маскоўскага ўціску, каб пасья здучыцца у хаўрус „як вольны з вольным, роўны з роўным“.

Пакуль што большасьць мае другая частка — тая частка на чале якой стаяць наш зямляк, Язэп Пілсудзкі.

І пакуль гэты чалавек трымае руль Польскае Рэчы Паспалітай, пакуль ен не дае размаху і разгону шаленай нацыяналістычна-шовіністычнай рабоце польскіх эн-дэкаў, мы можам і мы павінны сьмела ісьці нага у ногу з Польшчай, веручы, што гэтая „большая“ частка польскага грамадзянства здолее змагчы надалей ворагаў адраджэньня і Польшчы і Беларусі як

на унешнім, так і на унутраным фронтах.

Зусім асобнае становішчо займае усходні сусед Беларусі — Маскоўшчына.

Маскоўскі народ, дзякуючы сваёй гісторыі, дзякуючы сваёй усходна-азіяцкай культуры і уплыву векавога царызму на народную псыхалёгію, ня можа мець у сваёй гупцы іншых поглядаў, апрача чыста імперыялістычных.

Сусьветная вайна, што пачалася не без малой віны Расіі і уся расійская рэвалюцыя і сучаснае яе становішчо даказалі праудзівасьць гэткага погляду.

Той, хто уважна сьлядзіў за гэтымі рухамі рэвалюцыі у Расіі, калі ўладу у свае рукі брало на чарзе расійскае грамадзянства ад самых прыхільных да самых левых і зноў да самых прыхільных і ад самых дэмакратычных да самых рэакцыйных слаёў, той відзеў і відзіць, што агульным жаданьнем Маскоўшчыны есьць не дабрабыт свайго народу і народаў сумежных, а захват як мага „істинно“ і ня „істинно“ расійскіх зямель, увядзеньне „дабравольна“ усюды расійскае мовы і насаджэньне усюды свайго русыфікатарскага чынавенства.

Гэтак мы бачылі, што чыніў і Мікалай, меўшы вялікую ахвоту прыдбаць тытул „Галіцыйскага“, „Царьградзкага“ і г. д. князя ці караля. Гэтак чыніў і хацеў мець прафэсарскіе расійскіе катэдры і хістаньне расійскага сыягу ад Уладывастоку да Дарданэла і Кэнігсбэргу п. п. Мілюкоў, Керэньскі, Каледзін і п. ім.

Гэтак жа хацеў, а нат’куды большы абняць абшар, бо абшар усесьветны, і п. Ленін з Троцкім.

І ад гэтых жа думак ня адкажэцца і новы расійскі „спаситель“ Колчак — Дэннікін — Юдэвіч.

І быццам у доказ гэтага уся расійская прэса у занятых польскімі, літоўскімі, украінскімі войскамі тэрыторыі плача аб долі будучай „не бальшавіцкай“ Расіі.

І у кожным зыку гэтай старой на новы матыу песьні „расійскага імперыялізму“ чуюцца адно: адбудова той самай аграмаднай „эдиной неделимой“.

Вось дзеле чаго уся расійская прэса, ня гледзючы на тое, што яе вызваліла да жыцьця Польшча, зьмяіным сыкам шэйча, у інтарэсах Польшчы не дапамагаць ні Украіне у барацьбе з Дэннікіным, ні Беларусі.

Вось дзеле чаго маскоўцы, ня могуць, дзякуючы свайму псіхалёгічна-неразвітому духу, зразумець і пагадзіцца з тым, што ні на Беларусі, ні у Літве, ні на Украіне, ні на т’ у Польшчы, яны не становяць ня толькі ніякай большасьці „государственной націі“, але на т’ і „коренного населения“, падмаюць галаву праз сваю прэсу.

Ім ня абходзіць доля напрудзі маскоўскага народу, а яны больш заняты забяспечай сваіх чыноўніцкі-русыфікатарскіх мясцоў, як паразіты, на цэлі уваскрасаючых народаў.

Імперыялізм маскоўскага духу гэтак ясны, гэтак зразумелы, што трэба быць вельмі сьляпым, каб паверыць словам расійскае прэсы, аб тым, што „обновленная Россия“ ня будзе мець гэтага духу.

Для маскоўскага грамадзянства ад самых левых да самых прыхільных, ад самых дэмакратычных да самых рэакцыйных ясна адно і, як кажа „Мінскі Курьер“ „не падлягае сумленьню, што найбольш праудзі-

Тутарка аб беларускай мове.

Кожнаму даводзілася спатыкаць з паміж, т. званых, інтэлігэнтаў і з паміж простых людзей такіх, што мала ня з ненавісьцю глядзяць на беларускую кніжку, а ужо пра змаганьне шчырых беларусаў за сваю школу, то і казаць німа чаго.

Адны з гэтых інтэлігэнтаў, што стаяць за стары дзяржаўны лад, хацелі-б сілай прымусіць усе народы быўшай Расіі пакінуць сваю мову і перавучыцца на маскоўскую. Гэтыя „істинно-русские люди“ пастаянна крычалі, што мусяць быць адна вера і адзін народ. Яны катавалі, палілі людзей на вагні, за веру выразалі цэлыя краі, але не дабіліся адной веры. Розныя народы засталіся, жывуць і жыць будуць. Гэтак сама ніхто нідзе не дабіўся, каб усе гаварылі адной мовай.

Ня дзіва, што былыя расійскіе чыноўнікі стаяць за абрусеньне, бо для іх ідзе пра тое, каб яны са сваёю маскоўскай мовай маглі служыць і у Польшчы, і на Літве, і на Украіне, і у нас, на Беларусі; каб усе іх разумелі, каб ім ня трэба было вучыцца мове таго народу, сярод якога яны жывуць. Нават большай частцы расійскіх пісьменьнікаў ці выдаўцом расійскіх кніжак ды газэт выгадней, каб усе гаварылі расійскай мовай, каб іх кніжкі і газэты куплялі ды расходзіліся ня толькі паміж велікарусамі, а і паміж іншымі варскамі.

Але есьць шмат паступоўцаў і соцыялістаў, якія так сама дбаюць пра тое, каб хутчэй зьвяліся ўсе

мовы, каб быў адзін народ, адна нацыя, бо быццам тагды ня будзе тых варожых адносін, якія есьць цяпер паміж рознымі народамі. Ня кажучы яны толькі пра тое, каб згінела расійская мова. Свайго шкода...

З паміж простых людзей есьць шмат такіх, што падвучыліся трохі маскоўскай мове у салдатах, або на службе у месьце, і лічаць сябе чымсьці вышэйшым за „необразованнаго мужика“, з пагардай глядзяць на сваю родную мову, нават сьмяюцца з яе, зважаючы яе за „мужычую“. Пра тых людцоў, каторыя саўсім адбіліся ад народу, я ня буду гаварыць; я хачу расказаць сваю размову з селянінам, які, жывучы у вёсцы сярод беларускага народу, стаіць за расійскую мову і даводзе, што нам трэба хутчэй пакінуць сваю мову і перавучыцца на велікаўскую, або расійскую.

У нашай вёсцы есьць адзін дзядзька сярэдняга веку, сярэдняга дастатку. Колісь служыў ен у салдатах, чалавек разумны, удумчывы і нават, я сказаў-бы, начытаны, бо, пачынаючы з 1905 г. ен перачытаў шмат расійскіх кніжак, пераважна рэвалюцыйнага або звальняючага зьместу, якія даставаў ад рабочых у месьце. Але дзіўна, што ад чытаньня беларускіх кніжак і газэт ен няначай ухіляўся, а каб разумець расійскіе кніжкі, — прыдбаў сабе слоўнік чужамоўных слоў. Ен часам заходзіць да мяне па ўласным справам, або так, пасядзець. Аднаго разу ен мне кажа:

— Вось вы складаеце свае кніжкі, пішаце у газэту па-нашаму, па-беларуску. Добрыя яны, а былі б яшчэ лепшымі, каб былі напісаны па-расійску...

— Што-ж яны, — незразумелы? — пытаюся.

вым поглядам, адказываючым запраўдному стану рэчаў“ зьяўляецца той, што на усходзе Эўропы можа існаваць толькі „могучэственная Расія при слабой Польше“.

Ось дзеля гэтага-ж тая-ж газета піша, што Кіеў не павінен належаць да уваскрасаючае Украіны, а да... Дзнікіна, які не здарма, перш чым іці на Маскву у справе Маскоўскага народу, ідзе на Кіеў, а там і у Галіцыю.

І гэтыя пляны маскоўскага імперыялізму трэба разбушыць.

М. П.

Маленькі фэльетон.

„Сялянская орыентацыя“.

(Абразок з натуры).

У весцы N, у „Трудавой Савецкай Школе“, настаўнік-камуніста склікаў сход, склікаў сялян на гутарку-агітацыю.

Лучына дыміла у клясе і мігаченьне агню малявала твары барадатых сялян у фантастычныя абразы старасьвецкіх лясных жыгараў.

Твар у настаўніка-камуністы гарэў ад вялікай энэргыі, маладыя вочы зьзялі. Голас яго зьвінеў:

„Таварышы! Ад майго простага сэрца да вашых простых сэрцаў я у вас папросту запытаюся: якая у вас орыентацыя?“

Вочы настаўніка-камуністы выжудзілі чаканьне, увесь ён быў падобны да вялікага знаку пытання.

Барадатны сяляне пачалі шаптацца. Ад шопату дайшлі да гутаркі, ад гутаркі да зычнага гоману.

„Рыянтацыя, тацыя, чартацыя“, — чулося у паветры завэнджанай махоркаў школы.

— „Твае простыя словы, пане настаўніку, для нас не зразумелы, ліхо на іх!“ — адважыліся сяляне адказаць настаўніку. — Што гэта азначае „рыянтацыя“?

— Першым чынам ня панам завеце мяне, а таварышам. Памятайце! Орыентацыя гэта знача—вы да якой партыі належыце? Каму вы спрыяеце, таварышы: ці бальшавіком, ці немцам, ці польскім легіонам? — закідываў іх настаўнік пытаннямі, нібы макаў.

Яшчэ большы шэпт, яшчэ зычнейшы гоман падняўся паміж сялянамі. Сходка гула на усе застаўкі. Потым высунуўся з грамады адзін стары чалавек, падышоў да самай лучыны, каторую хлопчык трымаў у руцэ, і зьвярнуўся да настаўніка:

— „Пане таварышу! У нас зусім простая „рыянтацыя“: хто не адбірае у нас хлеба і солі, хто ня бьець нас бізуном, за таго мы стаімо! Вось наша „рыянтацыя!“ Хай сабе ён расіец, немец, паляк, бальшавік, ангелец—усе роўна. Вось наша „рыянтацыя!“ Хто нашае веры не паганіць, хто нашых сьвятых абразоў пад ногі ня кідае, таго мы і паважаем—вось наша „рыянтацыя!“ А стаім мы за сябе—хочам самі быць гаспадарамі сваёй зямлі—вось наша „рыянтацыя!“

— Контр-рэвалюцыя!! — грывнуў настаўнік-камуніста ва усю моц сваёй глоткі — контр-рэвалюцыя! — паугарыў ён, грозна азіраючыся па баках.

„Контр-рэвалюцыя“ — вырваўся слабы вокліч з грудзей старых дзядзькоў. Жах напаў на вясковых людзей: яны добра ведаюць, чым пахне „контр-рэвалюцыя“—вастрог і расстрэл. Гэта і простым людзям вельмі добра зразумела...

— Дзя... дзя... дзядзенька, вы... выбачай! м... м... мы гэта казалі ад простага сэрца...—заікаліся сяляне. І „простыя сэрцы“ нанясьлі назаўтрае настаўніку-камуністу цэлую гару сала і хлеба: „няхай, гад, нас, бронь Божа, ня выдасьць валасному спалкому, а то будзе „халэму“ нашым бедным галованькам.

* * *

Справа аб сялянскай „рыянтацыі“ так-сяк улагодзілася: хлеб і сало памаглі.

3. Бядуля.

Палітычныя навіны.

Суд над бальшавікамі.

БУДАПЭШТ 8/ix. Вэнгерскае корэспандэнцкае бюро паведамляе: Паліцыя і пракуратура старанліва па гатаўляецца да расправы з бальшавікамі. Агулам у вастогах знаходзіцца 3500 тэрорыстаў. Аб выдачы Бэля Куна і яго таварышоў, знаходзячыхся ў Аўстрыі, зроблены зносіны нормальным чынам з аўстрыяцкім урадам.

Тэрміны пачатку перагавораў з Боугарыяй і Турцыяй.

ГАГА 8/ix. „Daily Mail“ паведамляе з Парыжа: Найвышэйшая Рада адзначыла пачатак мірных перагавораў з Боугарыяй на 20 гэт. м., а з Турцыяй на 1 студзеня 1920 року.

Літоўцы падходзяць да Дзьвінска.

Апошнія паведамленьне Гэнэральнага Літоўскага Штабу: „Пачалася гарматная і куляметная стралявіна на беразе Дзьвінны. З другога боку рэкі ня сыцьхае непрыяцельскі агонь. Расійцы вялікімі сіламі налягаюць на наша правае крыло. Некалькі гадзін цяг-

— Не, ня тое! Ведаюце, я так мысьлю, што нам трэба пакідаць сваю мову, трэба хутчэй перавучыцца на расійскую.

— На што-ж гэта?

— Бо мова наша—мужыцкая. На службе намучыўся я цераз яе, пакуль перавучыўся на расійскую. Цяпер тэж ня мало клопату набярэшся, як даўдзецца, часам, мець дзело у судзе ці з якім начальствам. На што ужо—печта, а і там абыходзяцца з табою, як з сабакам. Проста, аж злосьць цябе блэрэ. Вось есьць тут у нас Лаурышын,—можа знаеце? Басячок такі, служыў у месьце, пракраўся, цяпер жывець дома. Прыдзець ён на пошту ці на вакзал, загавора па расійску, дык начальнік яму скажа, ці „пождзіце“, ці што там іншае, але усе па-людзку, на „вы“. Ну, а прыду я—гаспадар, скажу слово панашаму, дык ён мне зараз „тыкае“ ды крычыць, як на скаціну. Бо мова у мяне мужыцкая,—дома за дзесьць гадоў ізноў перавучыўся на нашу „простую“ мову.

Ды на начальство яшчэ не такая злосьць бярэ, як на свайго брата, мужыка, што пацерся трохі у месьце кале паноу, навучыўся усім гэтым „да-с“, „нет-с“ і ужо дзярэ нос у—гару, лічачы сябе за пана. Яшчэ на службе я зауважыў, што калі прыгоняць навабранцаў, ды стары салдат з жыдоў, з татару, з чаркесаў зараз загавора да земляка па-своему, распытваецца, навучае яго, як трэба трымацца на службе, як гаварыць. Ну, а наш—зараз пачне сьміяцца з цябе, перакруляць, перадражніваць“.

— А гэта цераз тое, што у жыдоў, татару ці чаркесаў і багатыя і бедныя, і паны, і простыя людзі—

усе гавораць адной мовай: у іх няма мовы панскай ці мужыцкай. А нашы людзі бачаць, што паны ды чыноўнікі і усе асьвечныя, адукованыя людзі гавораць іншай мовай, дык і яны намагаюцца гаварыць так сама і пачынаюць саромяцца сваё мовы, бо кожнаму хочацца быць чалавекам, а не мужыком, якога усе зьневажаюць. Мало ня кожны школьнік у нас, што хоць трохі пахадзіў да школы, ужо саромлеецца гаварыць так, як гавораць яго бацькі, бо у школе яго навучылі, што наша мова—мужыцкая, перакручаная расійская ці польская, што яна горшая за тую, якой вучаць у школе і якой гавораць адукованыя людзі. Ото-ж найбольшае гора нашага народу, што асьвечаныя людзі пакінулі яго і прысталі да іншай нацыі. За часы польскага панаванья яны перанялі польскую мову і парабіліся палякамі, а потым, над Маскоўшчынай, некаторыя сталі рабіцца расійцамі, а вясковы народ застаўся пры сваёй старадаўняй мове. А тым часам наша старадаўняя беларуская мова саусім не папсованая польская ці расійская мова, як гэта кажуць нашы адшчэпенцы. Людзі вучоныя даводзяць, што наша беларуская мова—саусім асобная мова і мае такое-ж самае право на жыцьце, як і польская ці расійская або іншыя. Калісь-то, у старыя часы, і нашы паны і меськія людзі гаварылі такой жа самай мовай, як і простыя людзі і адзежу насілі гэтакую самую, як і сяляне, толькі, разумеецца, лепшага гатунку, а цяпер засталася гэта толькі у нашых сялян“.

Сымон Рак.

(Працяг будзе).

нула гарматная канонада. Расійцы нарэшці адступілі. Мы занялі Калкуны. Маём вялікую ваенную здабычу. Пачаліся моцныя баі перад мостам жалезнае дарогі і перад умацаванымі непрыяцельскімі пазыцыямі пад Грываю.

Бальшавікі зноў занялі Кіеў.

„Газэта Поранна“ паведамляе, што вайна між вайскамі Пэглоры і Дэнкіна закончылася тым, што бальшавікі зноў занялі Кіеў.

БЕЛАРУСКАЯ КРОНІКА.

З'езд. Менскі Беларускі Нацыянальны Камітэт мае замер склікаць у недалекім часе з'езд беларускіх нацыянальна-культурных арганізацыяў Меншчыны. Апрача дэлегатаў, на з'езд маюць быць запрошаны некаторыя беларускія нацыянальна-культурныя дзеячы з провінцыі.

Беларуская гімназія у Горадне. З пачатку селетняга году адкрываецца у Горадне Беларуская гімназія з 4 класаў.

„Грамада Маладзевы“. У Горадне зарганізавалася таварыства беларускай моладзі пад назвай „Грамада Маладзевы“, каторае ужо налічае каля 100 сяброў.

Мэта таварыства—азнаёміць беларускую моладзь з роднай мовай, літаратурай, гісторыяй і т. д. Пры таварыстве ёсць сэкцыя драматычная. Таварыство маіцца скора выдаваць тыднёвую газету.

Беларускі спісак кандыдатаў у Віленскую Думу. Пры выбарах у Віленскую мескую Думу усе беларускае грамадзянства (апроч беларускіх эс-эраў) выступіло са сваім агульным спіскам кандыдатаў. На чале спіску стаяць кандыдатуры п. п. Карабача, Умястоўскага, Варановіча і др. Віленскі Беларускі Нацыянальны Камітэт, у зьвязку з выбарамі, выпускаю адоўгу да Беларускага народу. Як спадзяюцца у Думу пройдзе ня менш 2 прадстаўнікоў ад беларусаў.

Коопэратыўна-гаспадарская сэкцыя пры Белар. Камітэце. Пры Белар. Камітэце мае заснавацца коопэрат.-сельска-гаспадарская сэкцыя, якая мае заняцца заснаваньнем па Меншчыне беларускіх коопэратываў і сельска-гаспадарскіх хаўрусаў. Праз заснаваныя коопэратывы і хаўрусы сэкцыя будзе нясьці дапамогу сялянам як прадуктамі, так і сельска-гаспадарскімі машынамі.

Беларускія вывескі. У зьвязку з пераменаў вывесак з надпісамі у расійскай мове, у некаторых мясцох зьявіліся вывескі у беларускай мове. Большасьць усе-ж вывесак робіцца у польскай мове, хоць офіцыяльна ня было прыказу аб тым, каб вывескі былі толькі у польскай мове. Дзіўным крыху здаецца, што ніводная урадовая уста-

нова, зьмяшчаючыся у Менску—сэрцы Беларусі, не дагадалася і не палічыла за абавязак перад беларускім грамадзянствам зрабіць свае вывескі у дзьвех мовах, а асабліва гаткую крыуду беларусы павінны мець да Магістрату, як зусім мясцовае установы. Яшчэ час паправіць гэтую бяду.

Прадстаўнікам Беларускага Нацыянальнага Камітэту у Начальніка Менскай Округі п. Рачкевіча назначаны Камітэтам п. Антон Аўсянік—член камітэту.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Камісія супольнай апекі. Магістратам прынята 11 верасьня пастанова аб арганізацыі Супольнай Апекі пры адзеле Апекі Сэкцыі Асветы, для найбліжэйшай і найцальнейшай помачы беднай люднасьці м. Менска.

Камісія будзе складацца з дэлегатаў ад паятовай рады, Глаўнай Рады Апякунчай, Беларускага Нац. Камітэту і Жыдоўскай гміны.

Заданьнем Камісіі будзе разгляд праектаў магістрату у справе грамадзянскай дапамачы, апрацаваньне ўласных праектаў і уселенне фундушаваньня на гэтую справу.

Школьным інспэктарам г. Менску зацьверджаны кандыдаты Беларускай Школьнай Рады п. Ч. Родзевіч. Канцэлярыя інспэктара будзе мясьціцца на Захараўскай вул., у б. Юбілейным доме, там дзе Беларуская Школьная Рада.

Праца у канцэлярыі распачынаецца ад сёгодняшняга 15 верасьня.

Духоўная Сэмінарыя і школа злучаны ў адну школу з курсам 8-клясных гімназіі і 2-ма класамі спецыяльна бага-слоўскімі (дзе дзе падгатаўленьня пастыраў).

Гмах духоўнай сэмінарыі гэтымі днямі асабажаецца.

Праца у школе мае пачацца 1-га кастрычніка.

Рэгістрацыя аграномаў, лесаводаў, каморнікаў, тэхнікаў і інжэнераў беларусаў робіцца ад 12-га верасьня штодня ад 10 да 2 гадзіны ў памяшканьні Беларускага Камітэту (б. Юбіл. дом).

Пачтова-тэлеграфная зьвязь Менска з провінцыяй уладжываецца у хуткім часе, пры чым цэнзура лістоў мае быць не ў Варшаве, як цяпер, а тут.

Ужо прыймаюцца простыя лісты дзеля адпраўкі Менск-Каўказ-Сьбір.

Бракаразводныя справы учыненыя ў вялікім ліку бальшавікамі, абвешчаны цяпер духоўнай праваслаўнай уладай непраўдзівымі, а духавенству, даўшы шлюб па такім актам, будзе перададзена суду.

Цяпер набралася шмат такіх спраў, перададзых на перарашэньне епархіяльнай радзе (б. Кансысторыя), катора я учыняе гэты акт па усім даўнейшым правілам.

У судзе. Старшынею менскага акружнага суда цэнтральнай польскай уладай назначаны адвакат К. А. Петрусевіч—б. юрысконсуьт камітэту заходняга фронту В. З. С.

Сапо апошнімі днямі падаражэло ад 15 да 18 руб. фунт.

На карысьць места будзе затрымана 1/2 дзяржаўнага налогу, пасьля узысканьня яго ад насяленьня.

З прывозных прадуктаў: хлеба, мяса, солі, малака, масла, яек, фуража, мукі і сала на карысьць места 3% налогу; са скур і гатовых вырабак 6%: з золата,

серабра, шоўку, дарагіх каменяў, аксаміту, касмэтыкі і др. 10%.

Спэкуляцыя ці коопэрацыя?

На такое пытаньне наводзяць справункі адной з крамаў так зв. Менскай Работніцкай Коопэрацыі па Захараўскай вул., д. № 14, быўш. „Земкоопэратыв“. 12 верасьня з гэтай крамы прадавалася картопля, усім хто хацеў. Спачатку цана на картоплю была 10 рублеў і па гэтай цане прадавалі, але убачышы, што ахвотнікаў на картоплю ёсць досыць, што каля пакупіцоў сабралася вялікая, п.п. „коопэратары“ раптам аб'явілі новую цану—па 12 руб. за пуд.

Гэта выклікала, разумеецца, абурэньне і протэсты публікі, нічому аднак ні дапамогшы,—картопля далей прадавалася па 12 руб.

Калі гэта „рабочніцкая“ коопэрацыя, дык чым жа яна рожніцца ад ваенна-купецкай спэкуляцыі?

Допісы.

Веска Грыневічы, Крайскай вол., Вілейскага пав. Прошлай зімой выпадкова папаў да нас комплект „Вольнае Беларусі“ за 1918 год. Я пачаў чытаць артыкулы сялянам, якім гэта вельмі спадабалася. Я павінен адзначыць, што беларускай газэтай цікавіліся ў нас болей усяго старыя людзі. Мабыць у старых сялян дух беларускі болей моцны, чымся у маладых. Некалькі месяцаў спытак „Вольнае Беларусі“ пераходзіў з рук у рукі. Вершы людзі панавучваліся казаць на памяць. Усе пыталіся, дзе можна дастаць беларускія кніжкі, але на жаль, кніжкі усе, як мы чулі, забралі бальшавікі, і мы не маглі дастаць.

Ад бальшавікоў мы вельмі цярдзелі. Пастаянныя рэквізыцыі зрабілі тое, што ў хлебарабаў адпала ахвота працаваць. Кожны стараўся засеяць столькі, колькі яму трэба на ўласнае пражыцьце і то прыходзілася апошняе хаваць і жыць у пастаяннай трывозе.

Чулі мы, што арганізуецца беларускае войско. Дай Божа! У нас будзе шмат ахвотнікаў.

Адам Банэда.

Паведамленьне Польскага Тэн. Штабу.

Ад 8 верасьня 1919 г.

ФРОНТ Л.-БЕЛАРУСКІ. На цэлай паўночнай і паўночна-ўсходняй дэяляцы бальшавікі безрэзуьлтатна атакавалі занятыя намі пазыцыі. Са спецыяльнымі сіламі налег праціўнік на дэялянцы Дзьвінска, Краслаўкі і ў раёне возера Шо, але з цяжкімі стратамі быў адкінены.

ФРОНТ ВАЛЫНСКІ. Спакой. Намесьнік Начальніка Гэнэральнага Штабу Галлер, палкоўнік.

Рэдактар-выдавец

Адв. ЛУЦЭВІЧ.